

Wprowadzenie

Przyspieszenie zmian w ładzie międzynarodowym wpływa na pozycję i bezpieczeństwo Polski. Pilnie jest nam potrzebna nowa doktryna polityki zagranicznej, odpowiadająca na potrzebę chwili i nadchodzące wyzwania. Musi być ona oparta na ponadpartyjnym konsensie, określającym katalog spraw wyłączonych z bieżącej walki politycznej i wolnych od ideologizacji.

Polityka zagraniczna naszego państwa nie może być lewicowa ani prawicowa, programowo realistyczna czy liberalna; ma być przede wszystkim skuteczna i pragmatyczna. Niezbędny jest stały dialog rządzących z opozycją oparty na wspólnym poszanowaniu interesu narodowego.

Założenia i cele polskiej racji stanu wymagają wytrwałej kontynuacji wykraczającej poza kadencje parlamentu czy trwanie rządów. Proponowana przez nas formuła działań może być realizowana także przez następne rządy.

Założenia

Zakładamy, że istnieje taka racja państwa, która jest ważniejsza niż wszystkie inne racje wspólnot partykularnych. Odwołanie się do racji stanu jest tym ważniejsze, że żyjemy w dobie polityki tożsamości grupowych.

Fundamentem polityki jest posiadanie suwerennego państwa, które nie popadnie w znaną z naszej historii zależność od państw wrogich bądź potężniejszych sojuszników. Naczelnym celem polityki zagranicznej powinno więc być umacnianie polskiej suwerenności i sprawczości państwa.

Kluczowe jest podnoszenie i wzmacnianie bezpieczeństwa przez jedność z Zachodem jako warunek konieczny przeciwstawienia się Rosji. Musimy być aktywni w organizacjach takich jak Unia Europejska czy NATO pamiętając, że za regulacjami i normami stoi model cywilizacyjny określający prawa i obowiązki jednostek oraz społeczeństwa.

Głównym zagrożeniem dla polskiej suwerenności i integralności Europy jest imperialistyczna polityka Kremla. Konflikt z dążeniami do ekspansji rosyjskiej elity

władzy ma charakter trwały, a nie koniunkturalny – nie można go wygasić, a zatem trzeba nim zarządzać.

Interesy gospodarcze i budowanie warunków do ich rozwoju powinny być istotnym wyznacznikiem kierunków polskiej polityki zagranicznej.

Realnie istniejący układ sił i linie podziałów wymagają stałego budowania wizerunku Polski jako stabilnej, praworządnej demokracji umacniającej jedność i solidarność z szeroko rozumianym Zachodem. Powinniśmy jednocześnie bronić stanowiska, że istnieje więcej niż jedna droga do nowoczesności. Jest to szczególnie ważne w kontekście faktu, że rolą Polski jest wzmacnianie regionu Europy Środkowo-Wschodniej, w której nasi sąsiedzi – Ukraina i Białoruś – dają dowody przywiązania do wolności.

Polityka bezpieczeństwa

Najpewniejszą gwarancją polskiego bezpieczeństwa powinna być polityka oparta na współpracy ze Stanami Zjednoczonymi i NATO, oraz z partnerami europejskimi w ramach “koalicji chętnych”, a także wzmacnianie potencjału obronnego Unii Europejskiej.

Zarówno wartości, jak i interesy sprawiają, że w sporze amerykańsko-chińskim Polska powinna być sojusznikiem amerykańskim i żadne z naszych posunięć na arenie międzynarodowej nie powinno podważać tego statusu.

Wymiana handlowa i relacje gospodarcze mają istotne znaczenie dla budowy pozycji i bezpieczeństwa państwa. Należy dbać o to, aby kluczowi partnerzy, tacy jak Stany Zjednoczone czy państwa UE inwestowały w Polskę oraz w relacje z Polską, tak aby chciały z nami bronić także swoich interesów.

Polityka europejska

Mimo istniejących podziałów Polska powinna zmierzać do budowy szerszego porozumienia wśród państw unijnych, które pragną, aby Wspólnota była bardziej

solidarna i skuteczna w swoich działaniach także na arenie międzynarodowej.

Polska w imię solidarności dla wolności, a także obowiązujących nas standardów powinna udzielać pomocy humanitarnej oraz przyjmować uchodźców. Niemniej stałym elementem naszej doktryny suwerenności pozostaje to, że nikt nie może przekroczyć granicy RP, a tym samym UE, nielegalnie i bez poszanowania dla procedur, zapewniających nam bezpieczeństwo i porządek publiczny. Niezbędne są, także we współpracy z UE, działania dyplomatyczne w krajach, które mogą być źródłem migracji.

Polska jako państwo średniej wielkości powinna być empatycznym liderem w polityce regionalnej harmonizując interes własny z interesami innych krajów regionu.

Wizytówką Polski powinno być promowanie “zasady Muszkietierów” także w zakresie polityki energetycznej i klimatycznej UE, tj. przyjęcie założenia, że co szkodzi jednemu z państw członkowskich, szkodzi całej wspólnotie i vice versa.

Polityka wschodnia

Polska polityka informacyjna powinna utrzymywać wizerunek naszego kraju jako pomostu między Wschodem i Zachodem. Należy przeciwstawiać się zrównywaniu oporu względem kremlowskiego imperializmu z rusofobią.

Potencjał państwa i sił zbrojnych Ukrainy jest z polskiego punktu widzenia składnikiem naszego bezpieczeństwa. Relacje z Ukrainą układać należy na zasadach pogłębionego partnerstwa opartego o porozumienia dotyczące obronności, polityki zagranicznej i historycznej, współpracy gospodarczej oraz kulturalnej.

Bieg wydarzeń po zakończeniu zimnej wojny pokazał, że każdy naród musi wybrać własną drogę do wolności. Zgodnie z polskim doświadczeniem początkiem tej drogi jest poszanowanie praw człowieka i obywatela. W tym duchu powinniśmy układać relacje z rządami i społeczeństwami państw byłego ZSRS.

Polityka gospodarcza

Dbanie o interesy gospodarcze państwa i jego obywateli stanowi jedną z najistotniejszych części skutecznej polityki zagranicznej. Państwo powinno wspierać polskie przedsiębiorstwa na rynkach zagranicznych. Dotyczy to również zapewnienia warunków dla bezpieczeństwa i kontroli nad infrastrukturą będącą częścią międzynarodowego łańcucha powiązań, czyli przesyłową, transportową, teletechniczną, etc.

Polska powinna aktywnie uczestniczyć w międzynarodowych projektach gospodarczych, ze szczególnym uwzględnieniem projektów realizowanych w ramach Unii Europejskiej i Inicjatywy Trójmorza.

Próby Rosji trwałego uzależnienia Unii Europejskiej od importu surowców energetycznych niszczą wspólnotę europejską, narażają bezpieczeństwo i suwerenność Polski. Działania na arenie międzynarodowej powinny dążyć do zapewnienia naszemu krajowi i krajom Unii niezależności energetycznej.

Polityka wizerunkowa

Wizerunek Polski jest dobrem wspólnym, dbać o niego musi zarówno rząd, jak i opozycja. Polityka wizerunkowa nie może być funkcją polityki wewnętrznej. Polska soft power zależy od wszystkich reprezentowanych w parlamencie sił politycznych, a także od wybitnych postaci ze świata kultury, nauki, organizacji pozarządowych, samorządów i biznesu.

Polska powinna położyć nacisk na badanie historii, zwłaszcza najnowszej, nie obawiając się przy tym spraw trudnych dla własnej przeszłości. Świadomość historii jest bowiem podstawą budowania wspólnoty narodowej i europejskiej.

Dla aktywnego przybliżenia publiczności międzynarodowej polskiego punktu widzenia konieczne jest wspieranie organizacyjne, merytoryczne i finansowe inicjatyw medialnych, takich jak polska telewizja anglojęzyczna oraz powoływanie do życia, czy nabywanie udziałów własnościowych w mediach anglojęzycznych oraz rosyjskojęzycznych.

23 luty 2022 r.

Artur Bartoszewicz

Władysław T. Bartoszewski

Czesław Bielecki

Robert Bogdański

Małgorzata Bonikowska

Marek Budzisz

Bohdan Cywiński

Stanisław Gasik

Marcin Giełzak

Ziemisław Gintowt

Wacław Holewiński

Krzysztof Janik

Antoni Kamiński

Stefan Kawalec

Jacek Kluczkowski

Tomasz Krawczyk

Krzysztof Kwiatkowski

Grzegorz Małecki

Tomasz Mroczkowski

Andrzej Nowak

Jerzy Marek Nowakowski

Katarzyna Obłąkowska

Witold Radwański

Witold Repetowicz

Agnieszka Romaszewska

Marcin Roszkowski

Filip Seredyński

Paweł Tomczyk

Jan Truszczyński

Dawid Walendowski

Wojciech Warski

Janusz Wdzięczak

Rafał Wierzchośławski

Jan Wójcik

Aleksandra Zieleniewska

Informacja o debacie

W dniu 26 stycznia 2022 roku z inicjatywy Projektu Konsens odbyła się w Ośrodku Studiów Wschodnich debata zatytułowana "Racja stanu w polskiej polityce zagranicznej". W dyskusji tej udział wzięli liczni eksperci z zakresu polityki zagranicznej, bezpieczeństwa czy handlu międzynarodowego, wywodzący się z różnych środowisk i o zasadniczo niejednorodnych poglądach. Gośćmi debaty byli także przedstawiciele władz RP: Konrad Szymański, minister ds. Unii Europejskiej, Paweł Jabłoński, podsekretarz stanu ds. współpracy ekonomicznej, rozwojowej oraz polityki afrykańskiej i bliskowschodniej w MSZ, Wojciech Kolarski, sekretarz stanu w Kancelarii Prezydenta RP, ambasador Paweł Czerwiński, doradca Prezydenta RP ds. polityki zagranicznej. Jako organizatorzy wydarzenia pragniemy podziękować

wszystkim tym, którzy zechcieli w nim uczestniczyć i podzielić się swoją wiedzą oraz spostrzeżeniami. Za gościnę dziękujemy zaś Ośrodkowi Studiów Wschodnich, a szczególnie Panu dyrektorowi Adamowi Eberhardtowi. Prezentowany tekst stanowi zbiór też przyjętych przez Uczestników dyskusji jako rekomendacje odnośnie celów i wartości, jakie powinny określać polską politykę zagraniczną w kolejnych latach. Jesteśmy przekonani, że wiele spośród znajdujących się poniżej sformułowań może wymagać uściślenia albo rozwinięcia. Uważamy jednak, że wypracowanie bardziej szczegółowego dokumentu zabierze więcej czasu, teraz zaś zależało nam na znalezieniu tych punktów wspólnych, które jak najwięcej Uczestników debaty i Projektu Konsens mogło zaakceptować.

Współprowadzący debatę: Czesław Bielecki, Aleksandra Zieleniewska, Marcin Giełzak